

PRESUDA SUDA

17. svibnja 1988. (*)

„Autorska prava – Prigovor protiv iznajmljivanja videokaseta”

U predmetu 158/86,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u, koji je Sudu uputio Østre Landsret (Žalbeni sud regije Istok, Kopenhagen, Danska), u postupku koji se vodi pred tim sudom između

Warner Brothers Inc.,

Metronome Video ApS

i

Erika Viuffa Christiansena,

o tumačenju članaka 30., 36. i 222. Ugovora o EEZ-u u vezi s prigovorom imatelja isključivih prava u Danskoj protiv toga da se u toj zemlji iznajmljuje videogram koji u drugoj državi članici na tržište stavlja isti nositelj isključivih prava ili se on stavlja na tržište uz njegovo odobrenje,

SUD,

u sastavu: G. Bosco, predsjednik vijeća, vršitelj dužnosti predsjednika, O. Due i J. C. Moitinho de Almeida, predsjednici vijeća, T. Koopmans, U. Everling, K. Bahlmann, Y. Galmot, R. Joliet i F. Schockweiler, suci,

nezavisni odvjetnik: G. F. Mancini,

tajnik: J. A. Pompe, zamjenik tajnika,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Warner Brothers Inc. i Metronome Video ApS, Johan Schlüter, član odvjetničke komore u Kopenhagenu,
- za E. V. Christiansena, Niels Gangsted-Rasmussen, član odvjetničke komore u Kopenhagenu,
- za dansku vladu, Laurids Mikaelson, pravni savjetnik u danskom Ministarstvu vanjskih poslova, u svojstvu agenta,
- za vladu Ujedinjene Kraljevine, S. J. Hay, Treasury Solicitor's Department, London, u svojstvu agenta,

- za francusku vladu, Gilbert Guillaume, direktor pravnih poslova u Ministarstvu vanjskih poslova, u svojstvu agenta,
- za Komisiju Europskih zajednica, Johannes Føns Buhl i Giuliano Marengo, članovi pravne službe, u svojstvu agenata,

uzimajući u obzir izvještaj za raspravu i nakon usmenog postupka održanog 1. listopada 1987.,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 26. siječnja 1988.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Rješenjem od 11. lipnja 1986., koje je Sud zaprimio 1. srpnja 1986., Østre Landsret (Žalbeni sud regije Istok) uputio je Sudu na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u prethodno pitanje o tumačenju članaka 30. i 36. Ugovora o EEZ-u kako bi utvrdio u kojoj je mjeri nacionalno zakonodavstvo o autorskim pravima u pogledu iznajmljivanja videokaseta spojivo sa slobodnim kretanjem robe.
- 2 To je pitanje postavljeno u okviru spora između društava Warner Brothers Inc. (u daljnjem tekstu: Warner) i Metronome Video ApS (u daljnjem tekstu: Metronome), s jedne strane, i E. V. Christiansena, s druge strane.
- 3 Warner, nositelj autorskih prava na film „Never Say Never Again” u Ujedinjenoj Kraljevini, koji je Warner proizveo u toj zemlji, dodijelio je Metronomeu upravljanje pravima na videoprodukciju za Dansku.
- 4 Videokaseta filma prodavala se u Ujedinjenoj Kraljevini uz Warnerovo odobrenje te je E. V. Christiansen, koji upravlja videotekom u Kopenhagenu, kupio primjerak u Londonu kako bi ga iznajmljivao u Danskoj i u tu ga je svrhu uvezao u tu državu članicu.
- 5 U skladu s danskim zakonodavstvom, kojim je autoru ili proizvođaču glazbenog ili kinematografskog djela dopušten prigovor kako bi spriječio iznajmljivanje videogramâ tog djela bez njegova odobrenja, Warner i Metronome ishodili su od Byreta (Općinski sud u Kopenhagenu) sudsku zabranu kojom se E. V. Christiansenu zabranjuje iznajmljivanje te videokasete u Danskoj.
- 6 U okviru postupka koji mu je upućen, Østre Landsret (Žalbeni sud regije Istok) odlučio je Sudu postaviti sljedeće prethodno pitanje:

„Trebaju li odredbe dijela 2. glave I. poglavlja 2. Ugovora o EEZ-u o ukidanju količinskih ograničenja među državama članicama, odnosno članke 30. i 36. u vezi s člankom 222. Ugovora, tumačiti u smislu da je imatelj isključivog prava (autorskog

prava) na videokasetu koju je imatelj isključivog prava zakonito stavio na tržište ili koja je uz njegovo odobrenje zakonito stavljena na tržište u državi članici u skladu s čijim nacionalnim zakonodavstvom o autorskim pravima nije moguće zabraniti (preprodaju i) iznajmljivanje, onemogućeno da spriječi iznajmljivanje te videokasete u drugoj državi članici u koju je ona zakonito uvezena ako je zakonodavstvom o autorskim pravima te države dopuštena takva zabrana, pri čemu se ne pravi razlika između videokaseta proizvedenih na njezinu državnom području i onih uvezenih te se ne sprječava uvoz samih videokaseta?”

- 7 Za potpuniji prikaz činjeničnog stanja u glavnom postupku, važećih nacionalnih propisa i očitovanja podnesenih Sudu upućuje se na izvještaj za raspravu. Ti dijelovi spisa u nastavku se navode samo u mjeri u kojoj je to potrebno za obrazloženje presude Suda.
- 8 Postavljenim pitanjem nacionalni sud u biti želi utvrditi protivi li se člancima 30. i 36. Ugovora o EEZ-u primjena nacionalnog zakonodavstva kojim se autoru daje pravo da iznajmljivanje videokaseta uvjetuje svojim odobrenjem ako su te videokasete uz njegovo odobrenje već stavljene na tržište u drugoj državi članici čijim je zakonodavstvom autoru dopušten nadzor nad njihovom prvom prodajom, ali mu se ne daje pravo da zabrani njihovo iznajmljivanje.
- 9 Valja napomenuti da se, za razliku od nacionalnog zakonodavstva o autorskim pravima koje je dovelo do presude od 20. siječnja 1981. (Musik-Vertrieb Membran, 55 i 57/80, Zb., str. 147.), zakonodavstvom koje je dovelo do ovog prethodnog pitanja autoru ne omogućuje naplata dodatne naknade za sami uvoz fizičkih medija na kojima su pohranjena zaštićena djela koja se uz njegovo odobrenje stavljaju na tržište u drugoj državi članici, ili postavljanje dodatnih prepreka bilo koje vrste uvozu ili preprodaji. Prava i ovlasti koje se predmetnim nacionalnim zakonodavstvom dodjeljuju autoru primjenjuju se tek nakon provedbe uvoza.
- 10 Unatoč tome, valja utvrditi da se stavljanje videokaseta na tržište ne odvija samo u obliku prodaje, već, sve češće, i u obliku iznajmljivanja privatnim osobama koje posjeduju videorekorder. Pravo na zabranu takvog iznajmljivanja u državi članici stoga može utjecati na trgovinu videokasetama u njoj te time neizravno i na trgovinu tim proizvodima unutar Zajednice. Zakonodavstvo one vrste koja je dovela do spora u glavnom postupku valja stoga, prema ustaljenoj sudskoj praksi, smatrati mjerom koja ima istovrstan učinak kao količinsko ograničenje koje je zabranjeno člankom 30. Ugovora.
- 11 Stoga valja ispitati može li se takvo zakonodavstvo smatrati opravdanim razlozima zaštite industrijskog i trgovačkog vlasništva u smislu članka 36., što je izraz koji, kao što je Sud presudio u presudi od 6. listopada 1982. (Coditel, 262/81, Zb., str. 3381.), uključuje književno i umjetničko vlasništvo.
- 12 U tom pogledu prvo valja utvrditi da se predmetno dansko zakonodavstvo bez razlike primjenjuje na videokasete proizvedene lokalno i videokasete uvezene iz druge države članice. Odlučujući čimbenik za njegovu primjenu jest vrsta transakcije videokasetama, a ne njihovo podrijetlo. Stoga takvo zakonodavstvo samo po sebi ne dovodi do proizvoljne diskriminacije u trgovini među državama članicama.

- 13 Nadalje valja podsjetiti da se književna i umjetnička djela mogu komercijalno iskorištavati bilo njihovim javnim prikazivanjem bilo reproduciranjem i stavljanjem na tržište fizičkih medija na kojima su pohranjena, što osobito vrijedi za kinematografska djela. Dva temeljna prava autora, a to su isključivo pravo predstavljanja i isključivo pravo reproduciranja, ne dovode se u pitanje pravilima Ugovora.
- 14 Naposljetku valja razmotriti nastanak, kao što je utvrdila Komisija, posebnog tržišta iznajmljivanja takvih fizičkih medija koje se razlikuje od tržišta njihove prodaje. Postojanje tog tržišta omogućeno je različitim čimbenicima, kao što su poboljšanje postupaka proizvodnje videokaseta, što je dovelo do povećanja njihove otpornosti i vijeka trajanja, sve veća svijest gledatelja o tome da videokasete koje su kupili gledaju samo rijetko i, naposljetku, njihova relativno visoka kupovna cijena. To tržište iznajmljivanja videokaseta dopire do šire javnosti od tržišta njihove prodaje i trenutačno je važan potencijalni izvor prihoda za proizvođače filmova.
- 15 Međutim, očigledno je da se odobrenjem naplate autorskih naknada samo za prodaju kako privatnim osobama tako i osobama koje iznajmljuju videokasete ne može proizvođačima filmova zajamčiti naknada koja odražava broj stvarnih iznajmljivanja videokaseta i koja im osigurava zadovoljavajući udio na tržištu iznajmljivanja. To je razlog zbog kojeg je, kao što Komisija podsjeća u svojim očitovanjima, u određena nacionalna zakonodavstva nedavno uvedena posebna zaštita prava na iznajmljivanje videokaseta.
- 16 Stoga su zakonodavstva te vrste jasno opravdana razlozima zaštite industrijskog i komercijalnog vlasništva u smislu članka 36. Ugovora.
- 17 Međutim, tuženik u glavnom postupku, koji se pozvao na presudu od 22. siječnja 1981. (Dansk Supermarked, 58/80, Zb., str. 181.) i gore navedenu presudu od 20. siječnja 1981. (Musik-Vertrieb Membran), tvrdi da autor ima slobodu izabrati državu članicu u kojoj će svoje djelo staviti na tržište. Tuženik u glavnom postupku podsjeća da autor odabire u skladu s vlastitim interesima i pritom mora osobito uzeti u obzir činjenicu da mu se zakonodavstvom određenih država članica, za razliku od zakonodavstva nekih drugih, dodjeljuje isključivo pravo koje mu omogućuje da spriječi iznajmljivanje fizičkih medija na kojima je pohranjeno njegovo djelo, čak i ako se ono nudi na prodaju uz njegovo odobrenje. U tim okolnostima proizvođač filma koji je videokasetu tog filma ponudio na prodaju u državi članici čijim mu se zakonodavstvom ne dodjeljuje isključivo pravo njezina iznajmljivanja (kao što je slučaj u predmetu u glavnom postupku) mora prihvatiti posljedice svojeg odabira i iscrpljenje svojeg prava da spriječi iznajmljivanje te videokasete u bilo kojoj drugoj državi članici.
- 18 Taj se prigovor ne može prihvatiti. Iz prethodno navedenoga proizlazi da bi posebno pravo na iznajmljivanje videokaseta, ako je ono nacionalnim zakonodavstvom dodijeljeno autorima, izgubilo smisao ako njegov nositelj ne bi bio u mogućnosti odobriti iznajmljivanje. Stoga se ne može prihvatiti da bi činjenica da proizvođač filma na tržište stavlja videokasetu koja sadržava jedno od njegovih djela u državi članici koja ne propisuje posebnu zaštitu prava na njezino iznajmljivanje trebala imati utjecaj na pravo koje je istom proizvođaču filma dodijeljeno zakonodavstvom druge države članice da u toj državi spriječi iznajmljivanje te videokasete.

- 19 U tim okolnostima na pitanje nacionalnog suda valja odgovoriti da člancima 30. i 36. Ugovora o EEZ-u nije protivna primjena nacionalnog zakonodavstva kojim se autoru daje pravo da iznajmljivanje videokaseta uvjetuje svojim odobrenjem ako su predmetne videokasete uz njegovo odobrenje već stavljene na tržište u drugoj državi članici čijim je zakonodavstvom autoru dopušten nadzor nad prvom prodajom, ali mu se ne daje pravo da zabrani iznajmljivanje.

Troškovi

- 20 Troškovi danske vlade, vlade Ujedinjene Kraljevine, francuske vlade i Komisije Europskih zajednica, koje su podnijele očitovanja Sudu, ne nadoknađuju se. Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka.

Slijedom navedenog,

SUD,

odlučujući o pitanju koje je rješenjem od 11. lipnja 1986. uputio Østre Landsret (Žalbeni sud regije Istok, Kopenhagen, Danska), odlučuje:

Člancima 30. i 36. Ugovora o EEZ-u nije protivna primjena nacionalnog zakonodavstva kojim se autoru daje pravo da iznajmljivanje videokaseta uvjetuje svojim odobrenjem ako su predmetne videokasete uz njegovo odobrenje već stavljene na tržište u drugoj državi članici čijim je zakonodavstvom autoru dopušten nadzor nad prvom prodajom, ali mu se ne daje pravo da zabrani iznajmljivanje.

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourgju 17. svibnja 1988.

[Potpisi]

* Jezik postupka: danski